

JESZCZE BLIŻEJ DO KULTURY!

Raport z diagnozy lokalnej

przeprowadzonej w Bierutowie

w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne 2025

Opracowała: Maria Zięba

Bierutów, 10.07.2025

Spis treści:

1. Na dobry początek – po co ta diagnoza?	4
2. Dlaczego patrzymy wstecz właśnie na ostatnie 5 lat?	5
3. Z kim rozmawialiśmy i jak wyglądała diagnoza?	6
4. OKiS dziś – jak działa Ośrodek Kultury i Sportu w Bierutowie	8
5. Miasto jako scena – pomysły na działania w przestrzeni publicznej	9
6. Co usłyszeliśmy, co zobaczyliśmy – wyniki diagnozy	11
Giełda pomysłów – spotkania z młodzieżą	11
Spotkanie z młodzieżą ze szkoły podstawowej (35 osób)	13
Spotkanie z młodzieżą ze szkoły ponadpodstawowej (30 osób)	16
Narada starszyny (32 osoby)	19
Zgłoszone miejsca ważne kulturowo (obecne lub nieistniejące)	19
Wydarzenia i działania kulturalne – wspomnienia i potrzeby	19
Zgłoszone potrzeby i postulaty	20
Mapa Kultury Bierutowa - otwarte spotkanie (9 osób)	22
Palcem po mapie	22
Lokalny potencjał – kto tworzy kulturę w Bierutowie?	23
Ostatnie 5 lat w kulturze w Bierutowie – co się zmieniło?	24
Co wiemy o Zatorowiu?	24
Wywiady w terenie (43 osoby) i ankieta online (20 osób)	26
Miejsca kultury	26
Czas wolny	26
Skojarzenia – Zatorowie	26
Pomysły na wydarzenie kulturalne	26
Spacer odkrywczy na Zatorowiu (15 osób)	28
Elementy historii i tożsamości miejsca	28
Przestrzeń i infrastruktura	28
Plac zabaw i jego otoczenie	29
Życie codzienne i społeczne	30
Mini reportaż (15 osób)	31
7. Gdzie jesteśmy? Porównanie z diagnozą z 2019 roku	32
W jaki sposób udało się odpowiedzieć na potrzeby wyrażone w 2019 roku?	32
Czy i jak zmienił się odbiór kultury w Bierutowie?	32
Kto organizuje kulturę w Bierutowie – czy pojawiają się jacyś nowi aktorzy?	33
Czy pojawiły się nowe potrzeby?	33
8. Jaka kultura w Bierutowie? Wnioski na przyszłość i rekomendacje pod kątem inicjatyw lokalnych	35

1. Na dobry początek – po co ta diagnoza?

Czasami, żeby świadomie planować kolejne kroki, trzeba się zatrzymać i spojrzeć za siebie. Diagnoza lokalna, którą zrealizowaliśmy w 2025 roku w Bierutowie, jest właśnie takim momentem – refleksją nad tym, jak rozwijała się nasza instytucja, jak zmieniało się miasto i kto w tym wszystkim być może pozostał niewidoczny lub niedosłyszany. To nie jest nasza pierwsza diagnoza – pięć lat temu przeprowadziliśmy badanie, które pomogło wytyczyć nowy kierunek działania OKiS-u i wzmocniło naszą rolę jako ośrodka kultury otwartego na ludzi. Dziś wracamy do tego procesu z jeszcze większym doświadczeniem i ważnym pytaniem: czy udało nam się zrealizować postulaty, które wspólnie z mieszkańcami wypracowaliśmy w 2019 roku?

Jednocześnie przyglądamy się nowym obszarom – tym geograficznym, jak „Zatorowie”, ale też społecznym – np. osobom, które nadal rzadko korzystają z oferty kulturalnej. Zatorowie, czyli osiedle położone po drugiej stronie torów za stacją PKP, choć przybywa tam mieszkańców, pozostaje w pewnym sensie na marginesie życia kulturalnego miasta. Chcemy to zmienić. Rozmowy z mieszkańcami, wspólne spacer-y badawcze i tworzenie „Mapy Kultury Bierutowa” pozwoliły nam lepiej zrozumieć aktualne potrzeby.

Tegoroczna diagnoza to nie tylko narzędzie zbierania danych – to proces oparty na relacjach, zaufaniu i współodpowiedzialności. To szansa na międzypokoleniową rozmowę o tym, co już jest dobre i co jeszcze można wspólnie poprawić. To punkt orientacyjny na naszej wspólnej kulturalnej mapie – bo zależy nam, by OKiS był nie tylko bliżej kultury, ale przede wszystkim bliżej ludzi. Tych, którzy już z nami są – i tych, których właśnie chcemy zaprosić do współtworzenia.

2. Dlaczego patrzymy wstecz właśnie na Ostatnie 5 lat?

Wybór perspektywy pięciu lat nie jest przypadkowy – to właśnie w 2019 roku przeprowadziliśmy pierwszą, szeroko zakrojoną diagnozę lokalną, która zapoczątkowała nowy etap w funkcjonowaniu OKiS w Bierutowie. Był to moment przełomowy – zaczęliśmy traktować wspólne planowanie kultury jako coś więcej niż tylko dodatek do swojej działalności. Wnioski z tamtego czasu towarzyszyły nam przy planowaniu projektów, pisaniu wniosków grantowych, a przede wszystkim – w codziennym myśleniu o mieszkańcach jako współtwórcach kultury. Dziś chcemy wrócić do tego sposobu myślenia i sprawdzić, gdzie jesteśmy – co się udało zrealizować, a co wymaga korekty. I kogo jeszcze powinniśmy zaprosić. Mija pięć lat – czas zatem sprawdzić, co z tych planów udało się zrealizować, co się zmieniło w lokalnym kontekście i kto jeszcze powinien znaleźć swoje miejsce w tej wspólnej przestrzeni kultury.

Ostatnie pięć lat to również czas budowania relacji z partnerami – nie tylko mieszkańcami, ale też innymi instytucjami kultury, szkołami, lokalnymi liderami. W 2023 roku OKiS był współtwórcą programu partnerskiego w ramach Domu Kultury+ Partnerstwa Lokalne – „Kultura to wspólna sprawa!”, który połączył domy kultury z trzech gmin powiatu oleśnickiego. Pracowaliśmy razem nad tym, jak wzmacniać lokalne więzi, rozwijać wolontariat i wspierać oddolne inicjatywy. Tamten projekt był kolejnym krokiem w kierunku kultury opartej na współodpowiedzialności i wspólnym sprawstwie. Tegoroczna diagnoza to kontynuacja tej drogi – jesteśmy otwarci na to, co przyniesie rozmowa.

3. Z kim rozmawialiśmy i jak wyglądała diagnoza?

Diagnozę rozpoczęliśmy od zaproszenia do rozmowy różnych grup wiekowych i środowiskowych – od uczniów lokalnych szkół, przez sąsiadów z „Zatorowia”, po doświadczonych uczestników Klubu Senior+ oraz BUTW. Zależało nam, by zebrać jak najbardziej zróżnicowane głosy i spojrzeć na lokalną kulturę z wielu perspektyw. Spotykaliśmy się w różnych przestrzeniach i kontekstach – podczas spacerów, warsztatów, wspólnych rozmów i pracy przy mapie miasta. Kluczowe było dla nas to, żeby diagnoza nie była suchym badaniem, ale procesem angażującym i inspirującym.

W siedzibie OKiS spotkaliśmy się z młodzieżą z dwóch miejscowych szkół – podstawowej i ponadpodstawowej – podczas warsztatów, które nazwaliśmy „giełdą pomysłów”. Uczniowie w małych grupach pracowali nad koncepcją wydarzenia kulturalnego dla Bierutowa – liczyła się nie tylko kreatywność, ale też argumenty, dlaczego warto zrealizować właśnie ich pomysł. Z kolei mieszkańcy zostali zaproszeni na spotkanie stolikowe, w trakcie którego wspólnie tworzyliśmy „Mapę Kultury Bierutowa”. Pracowaliśmy z dużym planem miasta, rozmawialiśmy o tym, co wydarzyło się przez ostatnie pięć lat, identyfikowaliśmy lokalne zasoby i dzieliliśmy się wiedzą o mniej oczywistych miejscach, jak np. „Zatorowie”. Diagnozę dopełniły spacerzy sąsiedzkie w tej właśnie dzielnicy, a także „narada starszyny”, czyli spotkanie z seniorkami i seniorami z Bierutowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Na koniec, grupa dzieci i młodzieży wzięła udział w warsztatach filmowych, podczas których przygotowała scenariusz mini reportażu – opowieści o tym, gdzie i jak młodzi widzą kulturę w swoim mieście.

Dodatkowym, ważnym elementem diagnozy były indywidualne rozmowy z mieszkańcami prowadzone w mniej formalnych warunkach. Podczas Dnia Dziecka w Bierutowie – wydarzenia pełnego rodzinnej atmosfery i spontanicznych spotkań – zadawaliśmy uczestnikom kilka prostych pytań o to, czym dla nich jest kultura, czego im w niej brakuje i co chcieliby zmienić lub dodać w lokalnej ofercie. Takie same pytania zadawali także pracownicy Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Bierutowie, prowadząc rozmowy z

czytelnikami i osobami odwiedzającymi bibliotekę. Dzięki tym wywiadam udało się dotrzeć do osób, które być może nie wzięłyby udziału w zaplanowanych warsztatach.

Równolegle uruchomiliśmy też krótką ankietę online – zawierała dokładnie te same pytania, co rozmowy ustne, co pozwoliło nam zebrać spójny materiał badawczy i porównać odpowiedzi udzielone w różnych kontekstach. Formularz był dostępny za pośrednictwem mediów społecznościowych OKiS i strony internetowej, co umożliwiło dotarcie do osób bardziej cyfrowych, w tym młodszych mieszkańców. Wszystkie te działania – formalne i nieformalne – traktowaliśmy jako równoważne i równie cenne źródła wiedzy o tym, jak wygląda i jak może wyglądać kultura w Bierutowie.

Tym sposobem, poprzez różnorodne formy kontaktu – od rozmów i mapowania po twórcze działania filmowe – udało nam się stworzyć wielogłosowy obraz tego, jak mieszkańcy Bierutowa widzą lokalną kulturę dziś i czego im brakuje. Wszystkie te wątki posłużyły jako podstawa do dalszego planowania inicjatyw lokalnych, które już niedługo wypełnią nową kulturalną mapę miasta.

4. OKiS dziś – jak działa Ośrodek Kultury i Sportu w Bierutowie.

Dziś OKiS to coś znacznie więcej niż dom kultury z harmonogramem zajęć. To miejsce, które żyje rytmem swojej społeczności i stara się być dla niej prawdziwym partnerem. W ostatnich latach instytucja przeszła dużą przemianę – z miejsca kojarzonego głównie z usługowym charakterem działalności, w przestrzeń dialogu, współtworzenia i zaangażowania. Zmieniliśmy nie tylko sposób myślenia o kulturze, ale też samą instytucję – jej program, sposób działania i otwartość na różnorodne głosy. Dziś OKiS to centrum aktywności, w którym swoje pomysły realizują zarówno seniorki z kół gospodyń, jak i młodzież angażująca się w wolontariat kulturalny.

Ośrodek działa w sposób elastyczny i partnerski – nie tylko organizuje wydarzenia, ale też wspiera oddolne inicjatywy mieszkańców. Udostępnia przestrzeń, sprzęt, pomaga logistycznie i promocyjnie, ale też po prostu... słucha. Dzięki temu w Bierutowie możliwe są spotkania między pokoleniami, działania inspirowane lokalną historią, a nawet wspólne tworzenie festynów czy warsztatów. W ostatnich latach szczególnie dużo uwagi poświęcono współpracy z młodzieżą i seniorami – obie te grupy włączyły się aktywnie w życie ośrodka jako wolontariusze, współtwórcy i inicjatorzy działań.

Co ważne, OKiS nie działa w próżni. Instytucja chętnie współpracuje z biblioteką, szkołami, stowarzyszeniami i sąsiednimi domami kultury. W 2022 roku była jednym z inicjatorów partnerstwa lokalnego „Kultura to wspólna sprawa!”, które połączyło instytucje z całego powiatu oleśnickiego. Dzięki temu OKiS stał się nie tylko lokalnym centrum kultury, ale również aktywnym graczem w regionalnej sieci współpracy. I choć wciąż jest jeszcze wiele do zrobienia, zwłaszcza jeśli chodzi o docieranie do osób mniej aktywnych czy zamieszkujących mniej zurbanizowane części miasta, to kierunek jest wyraźny – jeszcze bliżej ludzi, jeszcze bliżej codzienności.

5. Miasto jako scena – pomysły na działania w przestrzeni publicznej.

Pomysł, by wyjść z działaniami kulturalnymi poza mury OKiS-u, nie wziął się znikąd. Już w trakcie realizacji poprzednich edycji programu Dom Kultury+ zrozumieliśmy, jak ważne jest przeniesienie kultury tam, gdzie ludzie faktycznie żyją, spacerują, czekają na autobus czy idą po zakupy. Zamiast zapraszać mieszkańców wyłącznie do naszej siedziby, chcemy spotkać się z nimi w ich codziennych przestrzeniach – i to właśnie te przestrzenie uczynić sceną dla wspólnych działań. Kultura w Bierutowie ma szansę dziać się nie tylko „w budynku”, ale też „w mieście” – w parkach, na podwórkach, placach i chodnikach. To nie tylko sposób na zwiększenie dostępności, ale też na budowanie zupełnie nowej jakości relacji z lokalną społecznością.

Naturalnymi przewodnikami po tych działaniach będą dla nas młodzież i seniorzy – grupy, które z ogromnym zaangażowaniem włączyły się w realizację poprzedniego projektu. To właśnie ich energia, pomysłowość i lokalna wiedza pokazały nam, jak wiele można osiągnąć, gdy oddamy głos tym, którzy często są pomijani. Seniorzy znają Bierutów jak własną kieszeń i potrafią dostrzec wartość w miejscach, które innym wydają się niepozorne. Młodzież – z kolei – wnosi świeżość, odwagę i nowe spojrzenie. W tym roku nie tylko zapraszamy ich do współtworzenia programu, ale też powierzyliśmy im rolę przewodników – to oni oprowadzali nas po swoim mieście, pokazując, gdzie ich zdaniem powinna dziać się kultura i dlaczego.

Szczególną uwagę kierujemy w stronę „Zatorowia” – osiedla położonego za torami, które dotychczas funkcjonowało raczej na marginesie miejskich działań kulturalnych. Choć dynamicznie się rozwija i przybywa tam mieszkańców, zwłaszcza młodych rodzin, to nadal brakuje tam infrastruktury i oferty animacyjnej. Tymczasem Zatorowie to przestrzeń z dużym potencjałem – zarówno symbolicznym, jak i społecznym. Chcemy ją lepiej poznać, wspólnie z mieszkańcami nazwać jej zasoby i potrzeby, a następnie włączyć w kulturalny krwioobieg Bierutowa. Jeśli kultura ma być naprawdę blisko ludzi – to właśnie takie miejsca muszą znaleźć się w centrum naszej uwagi.

6. Co usłyszeliśmy, co zobaczyliśmy – wyniki diagnozy.

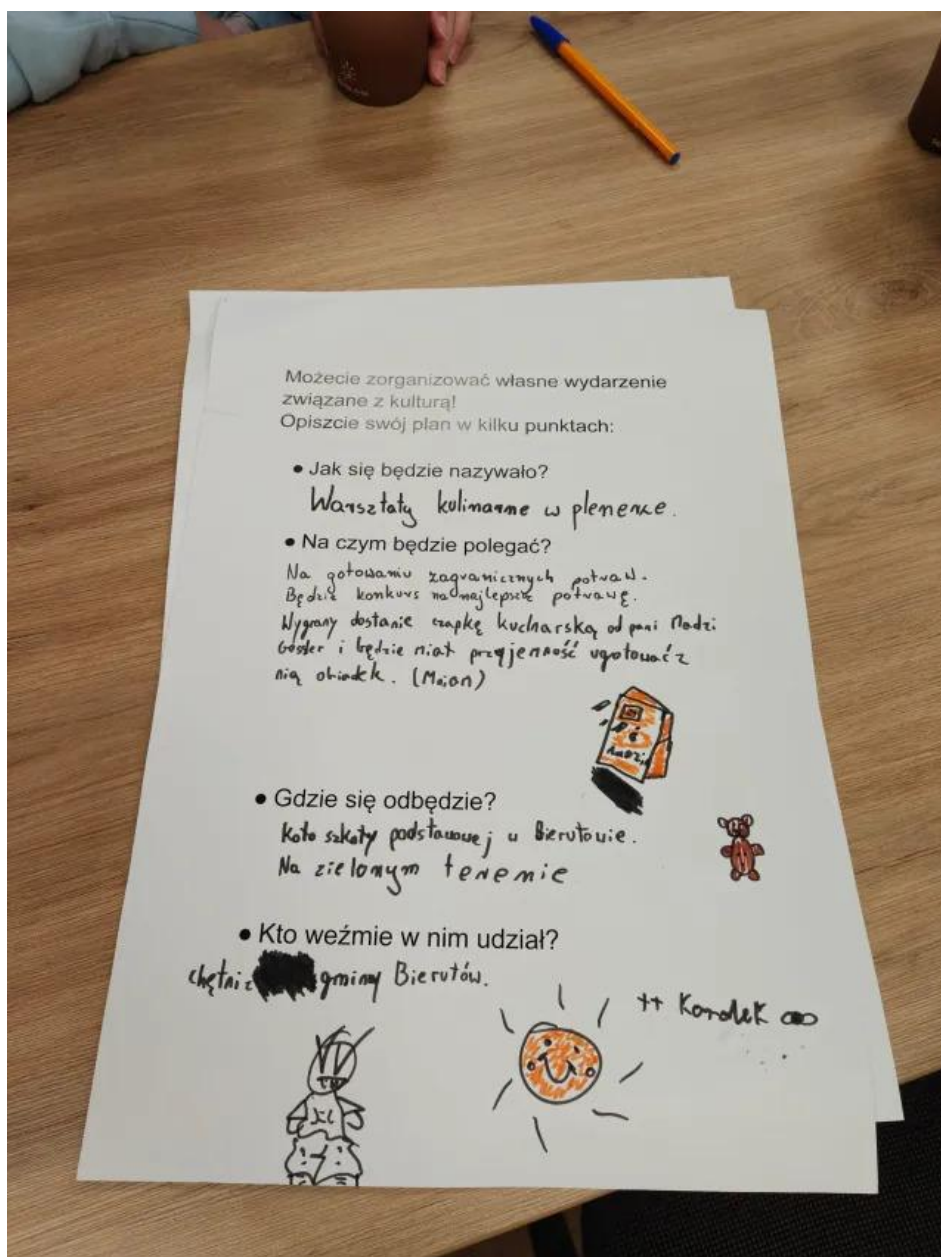
Gielda pomysłów – spotkania z młodzieżą.

W ramach diagnozy zaprosiliśmy do rozmowy młodzież szkolną – młode osoby, tak jak każdy mieszkaniec, mają prawo wyrażać swoje opinie na temat kultury w mieście i współdecydować o tym, co się w nim dzieje. Spotkania odbyły się w formie „gieldy pomysłów”, a w spotkaniach wzięły udział osoby działające w samorządach klasowych. W obu przypadkach praca odbywała się w niewielkich grupach, a zadaniem uczniów było zaprojektowanie wydarzenia kulturalnego, które chcieliby zrealizować w Bierutowie – wraz z krótkim uzasadnieniem, dlaczego właśnie taki pomysł jest dla nich ważny.

Młodzież zaskoczyła nas pozytywnie dużym zaangażowaniem i świeżym spojrzeniem. Wśród zgłaszanych pomysłów pojawiały się nie tylko wydarzenia rozrywkowe, ale też te silnie osadzone w lokalnej tożsamości. Uczestnicy wyraźnie podkreślali potrzebę budowania dumy z miejsca, w którym żyją – wskazywali na chęć lepszego poznania historii Bierutowa, organizowania działań związanych z pamięcią lokalną, a także tworzenia przestrzeni, w których mogliby rozwijać własne pasje i talenty. Te głosy są dla nas bardzo ważne – pokazują, że młodzi mieszkańcy chcą być częścią życia kulturalnego miasta, ale potrzebują do tego realnego zaproszenia i wspólnego działania.

Zgłaszane przez nich inicjatywy – takie jak kino plenerowe, pikniki z malowaniem twarzy, warsztaty kulinarne, nocowanie w namiotach czy festiwale lokalnej twórczości – wskazują na silną potrzebę wspólnotowości, bezpośredniego kontaktu z rówieśnikami i innymi grupami wiekowymi, ale także na chęć przeżywania czegoś wyjątkowego i niecodziennego w bezpiecznej, lokalnej przestrzeni. Młodzież komunikuje potrzebę integracji międzypokoleniowej i otwartości na różnorodność – zarówno kulturową, jak i społeczną. Problemy, które przy tym ujawniają, to nuda, poczucie braku oferty „dla nich”, niedostatek atrakcyjnych przestrzeni do spędzania czasu oraz ograniczony wpływ na kształt życia kulturalnego w mieście. Jednocześnie w ich pomysłach ujawnia się duży potencjał – są kreatywni, myślą lokalnie, ale z otwartością na świat, potrafią łączyć tradycję z

nowoczesnością i mają wyraźne poczucie sprawczości. Proponują działania niskokosztowe, dostępne i integrujące, co świadczy o ich wrażliwości społecznej i dużym potencjale do współtworzenia kultury jako przestrzeni relacji, równości i radości.

Spotkanie z młodzieżą ze szkoły podstawowej (35 osób).

Pomysł: Zaksiążkowany Bierutów.

Stworzenie literackiego wydarzenia pod nazwą „Zaksiążkowany Bierutów”. Wydarzenie miałyby formę otwartego festiwalu literatury, obejmującego warsztaty pisarskie, targi książek, spotkania z autorami oraz konkurs cosplay inspirowany bohaterami literackimi. Uczestnicy mogliby zaprezentować własne opowiadania, książki lub komiksy, odgrywać scenki teatralne na podstawie ulubionych utworów, a także wspólnie czytać i recytować poezję. W inicjatywie mogliby wziąć udział zarówno uczniowie, jak i dorośli oraz seniorzy – z założeniem, że będzie to wydarzenie międzypokoleniowe, otwarte dla wszystkich miłośników książek. Młodzież wskazała trzy kluczowe powody, dla których warto zrealizować ten pomysł: po pierwsze, wydarzenie wspiera rozwój językowy i literacki jego uczestników; po drugie, daje przestrzeń do dzielenia się własną twórczością i budowania pewności siebie; po trzecie, zachęca do rozmowy i kreatywnej wymiany myśli wokół literatury, wzmacniając tym samym lokalne więzi i zainteresowanie kulturą.

Pomysł: Warsztaty teatralne.

Cykl warsztatów teatralnych dla dzieci i młodzieży. Zajęcia obejmowałyby pracę z głosem, ruchem scenicznym, gestem i mimiką – wszystko po to, by uczestnicy mogli rozwijać swoje umiejętności wyrażania emocji i swobodnego występowania przed publicznością. Spotkania odbywałyby się w przestrzeni hali sportowej, która daje odpowiednie warunki do pracy z ciałem i głosem. Młodzież widzi w tym pomysle szansę na rozwój osobisty, wzrost pewności siebie i nabycie umiejętności przydatnych nie tylko na scenie, ale i w codziennym życiu. Uczestnicy podkreślili, że tego typu warsztatów do tej pory w Bierutowie brakowało, a ich realizacja mogłaby stać się impulsem do stworzenia lokalnej grupy teatralnej. Inicjatywa miałaby także wymiar promocyjny – prezentacja efektów pracy podczas miejskich wydarzeń mogłaby stać się wizytówką aktywności młodych mieszkańców gminy.

Pomysł: Nocowanie w namiotach i seans pod gołym niebem.

Propozycja nocowania w namiotach połączonego z wieczornym seansem filmowym na dużym ekranie. Uczestnicy rozbijaliby namioty w wyznaczonym miejscu obok hali sportowo-widowskiej w Bierutowie, wspólnie oglądali film pod chmurką, a następnego dnia brali udział w grach i zabawach terenowych – takich jak podchody, przeciąganie liny czy chowanego. Pomysł zakłada otwartą formułę – każdy, niezależnie od wieku, mógłby dołączyć i spędzić noc w plenerze. Dla młodych pomysłodawców szczególnie ważna była dostępność i niskie koszty realizacji takiego wydarzenia, a także jego potencjał do budowania nowych znajomości i więzi międzypokoleniowych. Podkreślali również, że tego typu wspólne doświadczenia zostają w pamięci na długo i mogą stać się początkiem lokalnej tradycji wydarzeń pod gołym niebem.

Pomysł: Zespół Rozwoju Kultury i Rozrywki Bierutów.

Utworzenie stałej grupy zajmującej się organizacją wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych – Zespołu Rozwoju Kultury i Rozrywki Bierutów. Celem tej inicjatywy byłoby aktywne współtworzenie życia kulturalnego miasta: od organizacji koncertów, bali przebiegających i wydarzeń tematycznych (takich jak karaoke, cosplay, warsztaty szydełkowania), po prowadzenie konsultacji społecznych w formie ankiet i rozwijanie nowych form spędzania czasu – np. poprzez kółka zainteresowań czy kino plenerowe. Siedzibą grupy byłby OKiS w Bierutowie, ale działania mogłyby też toczyć się online – np. w formie grupy na Facebooku, w której mieszkańcy zgłaszałyby pomysły i głosowali na propozycje. Pomysłodawcy podkreślali, że w mieście „za mało się dzieje” i warto stworzyć zespół, który będzie animował nowe inicjatywy i zachęcał do aktywności także osoby mniej zaangażowane. Ich celem jest nie tylko większe urozmaicenie oferty kulturalnej, ale też budowanie poczucia wspólnoty i sprawczości – poprzez działanie oddolne i otwarte na wszystkich mieszkańców.

Pomysł: Warsztaty kulinarne z kultur świata.

Propozycja warsztatów kulinarnych zrodziła się z potrzeby wspólnego spędzania czasu i odkrywania smaków z różnych zakątków świata. Młodzież zaproponowała, by w ramach wydarzenia uczestnicy przygotowywali potrawy charakterystyczne dla różnych kultur, a następnie wspólnie zasiadali do sąsiedzkiej uczty. Warsztaty mogłyby odbywać się w plenerze – np. podczas pikniku lub na miejskim rynku – tak, by przyciągać nie tylko uczestników, ale również przypadkowych przechodniów. Wydarzenie byłoby otwarte dla wszystkich chętnych, bez względu na wiek czy kulinarne doświadczenie. Jak przekonują autorzy pomysłu, takie spotkanie może być nie tylko okazją do spróbowania domowego jedzenia, ale też do poszerzenia kulinarnych horyzontów i poznania się nawzajem w mniej formalnej atmosferze. A jeśli udałoby się zaprosić znaną osobę, jak np. Magdę Gessler – można by przy okazji zrobić sobie pamiątkowe zdjęcie! Pomysł ten łączy w sobie element edukacyjny, integracyjny i bardzo praktyczny – bo dobre jedzenie zawsze sprzyja rozmowie i zbliża ludzi.

Spotkanie z młodzieżą ze szkoły ponadpodstawowej (30 osób).

Pomysł: Piknik z kinem plenerowym i częścią kreatywną „Pod gołym niebem”.

Wydarzenie plenerowe – piknik „Pod gołym niebem”, który łączy relaks, sztukę i kino. Uczestnicy mogliby przynieść własne koce lub skorzystać z koszy piknikowych z przygotowanymi przekąskami. Wieczorem na dużym ekranie odbyłby się seans filmowy, a repertuar wybrany byłby wcześniej przez mieszkańców w głosowaniu internetowym. W programie znalazłby się również popcorn, napoje i strefa kreatywna – malowanie na płótnach oraz malowanie twarzy dla najmłodszych. Wydarzenie miałoby charakter otwarty i międzypokoleniowy – zaproszeni są wszyscy, bez względu na wiek: dzieci, młodzież, seniorzy i całe rodziny. Pomysłodawcy przekonują, że taki piknik to nie tylko dobra zabawa i okazja do odpoczynku na świeżym powietrzu, ale także szansa na poznanie nowych osób, wyjście ze swojej strefy komfortu i integrację mieszkańców. Dzięki lekkiej formule i atrakcyjnym elementom, wydarzenie mogłoby stać się nową, coroczną tradycją w Bierutowie.

Pomysł: Festiwal BierutArt.

Młodzież ze szkoły ponadpodstawowej zaproponowała zorganizowanie jednodniowego festiwalu kultury i sztuki pod nazwą *BierutArt*. Wydarzenie miałoby się odbyć na Rynku w Bierutowie i stać się świętem lokalnej twórczości, tradycji i zaangażowania. W programie znalazłby się warsztaty artystyczne (np. malowanie na szkło), występy lokalnych zespołów tanecznych, stoiska z rękodziełem oraz konkursy i zabawy tematyczne inspirowane historią i dziedzictwem Bierutowa. Festiwal byłby otwarty dla wszystkich mieszkańców, a szczególną rolę w jego tworzeniu mieliby uczniowie i nauczyciele lokalnych szkół. Młodzież, przedstawiając ten pomysł, podkreśliła jego potencjał integracyjny i promocyjny – *BierutArt* mógłby pokazać potencjał miasta także osobom spoza gminy, a mieszkańcom dać powód do dumy i jeszcze większego zaangażowania w życie kulturalne. To wydarzenie, które wzmacnia lokalną tożsamość i daje przestrzeń do współpracy międzypokoleniowej.

Pomysł: Strefa odpoczynku.

Uczniowie szkoły ponadpodstawowej zaproponowali stworzenie *Strefy odpoczynku* – spokojnego, ogólnodostępnego miejsca dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Przestrzeń ta miałaby być wyposażona w pufy, krzesła, stoliki i regały z książkami, a także w kącik zabaw dla najmłodszych. Kluczową cechą tej strefy byłaby cisza i możliwość swobodnego spędzania czasu – na przykład podczas przerw między zajęciami, w oczekiwaniu na transport lub po prostu wtedy, gdy potrzeba chwili wyciszenia. Młodzież podkreśla, że zimą w Bierutowie brakuje ogrzewanych i bezpiecznych przestrzeni, w których można by poczekać na pociąg lub autobus po szkole w przyjaznych warunkach. Taka strefa mogłaby również służyć jako miejsce do nauki, wspólnej pracy nad projektami i rozmów – bez konieczności korzystania z urządzeń cyfrowych. Pomysłodawcy widzą w nim szansę na budowanie relacji, wzajemną pomoc oraz integrację rówieśników i różnych grup społecznych – w duchu otwartości i lokalnej wspólnotowości.

Pomysł: Wystawa egzotyki.

Propozycja wydarzenia, które miałyby na celu przybliżenie mieszkańcom Bierutowa i okolic różnorodności świata – zarówno w wymiarze przyrodniczym, jak i kulturowym. Na polanie obok hali sportowej mogłaby powstać przestrzeń, w której można byłoby zobaczyć egzotyczne zwierzęta, spróbować nietypowych owoców i potraw z różnych stron świata, a także poznać zwyczaje, stroje i muzykę charakterystyczną dla wybranych krajów. Pomysłodawcy wskazują, że to wydarzenie mogłoby być szczególnym doświadczeniem dla osób, które na co dzień nie mają możliwości podróżowania. Dzięki niemu można nie tylko poszerzyć wiedzę o świecie, ale także zintegrować mieszkańców wokół ciekawego, niecodziennego tematu. Choć organizacja wystawy może wiązać się z większymi kosztami, uczestnicy uznali, że warto ją zrealizować – bo takie wydarzenia pozostają w pamięci na długo i mają duży potencjał edukacyjny i integracyjny.

Pomysł: Kultura+

Cykl wydarzeń promujących lokalną kulturę Bierutowa – zarówno w jej codziennym, jak i bardziej artystycznym wymiarze. W ramach projektu planowane są kiermasze z lokalnymi produktami, wystawy twórczości mieszkańców oraz Bierutowski Festiwal Artystyczno-Cyrkowy. Wydarzenia odbywałyby się w różnych punktach miasta – na rynku, w hali sportowej oraz w plenerze nad Widawą. Młodzież widzi w tym pomysłe sposób na pogłębienie wiedzy o swoim mieście i budowanie dumy z lokalnej tożsamości. Podkreślali, że warto pokazywać i celebrować to, co tworzą mieszkańcy – od rękodzieła po sztuki performatywne. „Kultura+” ma być otwartą przestrzenią dla każdego, kto chce uczestniczyć, współtworzyć lub po prostu być częścią wspólnego, kulturalnego doświadczenia.

Narada starszyny (32 osoby).

Narada Starszyny odbyła się w siedzibie BUTW działającego przy OKiS w Bierutowie. Spotkanie miało charakter rozmowy fokusowej, czyli wywiadu grupowego. Uczestniczyły w nim osoby aktywnie zaangażowane w życie kulturalne miasta – członkinie i członkowie Uniwersytetu Trzeciego Wieku, w tym osoby współpracujące z OKiS od wielu lat. Uczestnicy dzielili się swoimi refleksjami na temat roli OKiS w lokalnej społeczności, wskazywali miejsca warte uwagi, zgłaszali też konkretne potrzeby, np. większej obecności kultury w przestrzeni miejskiej czy konieczność wspierania działań międzypokoleniowych. Seniorzy wyrazili też gotowość do dalszego aktywnego uczestnictwa w planowaniu i realizacji działań kulturalnych. Wypowiedzi były często oparte na osobistych doświadczeniach, co pozwoliło wydobyć z rozmowy cenne konteksty historyczne i społeczne. Wspólnie podkreślano, że kultura w Bierutowie to nie tylko wydarzenia, ale przede wszystkim relacje.

Zgłoszone miejsca ważne kulturowo (obecne lub nieistniejące):

- ⇒ Rynek – potencjalne miejsce działań, wieczorków poetyckich, występów orkiestry
- ⇒ Stadion – wskazywany jako dobre miejsce na koncerty plenerowe i wydarzenia rodzinne
- ⇒ Park – propozycja wydarzeń rodzinnych, miejsce rekreacyjne
- ⇒ Plac zabaw – w kontekście spotkań międzypokoleniowych i działań rodzinnych
- ⇒ Zatorowie – dzielnica z dużą liczbą mieszkańców, „nic się tam nie dzieje”, potrzeba wydarzeń
- ⇒ Świetlica środowiskowa – wskazana jako przestrzeń możliwa do wykorzystania
- ⇒ Klub Spółdzielczy (nieistniejący) – dawniej miejsce wielu spotkań, koncertów, wieczorków tanecznych
- ⇒ Sala widowiskowa OKiS – potrzeba większej liczby występów i wydarzeń
- ⇒ Biblioteka – ważne miejsce spotkań i działań społecznych
- ⇒ Wąski pasaż przy sklepie na Zatorowie – potencjalna przestrzeń działań animacyjnych

Wydarzenia i działania kulturalne – wspomnienia i potrzeby:

- ⇒ Wieczorki taneczne i muzyczne – dawniej częste, dziś bardzo oczekiwane
- ⇒ Występy orkiestry dętej – potrzeba powrotu do tej tradycji
- ⇒ Koncerty plenerowe – preferowane w cieplejszych miesiącach, np. na stadionie lub rynku
- ⇒ Wieczorki poetyckie – pomysł organizacji np. na rynku
- ⇒ Festyny i wydarzenia rodzinne – potrzeba działań integrujących różne grupy wiekowe
- ⇒ Konkursy wiedzy o Bierutowie – pomysł na działania międzypokoleniowe
- ⇒ Pokazy filmowe, wspólne oglądanie „starych polskich filmów” – jako pretekst do rozmów i wspomnień
- ⇒ Występy dzieci i młodzieży – dobrze odbierane, integrują społeczność
- ⇒ Wspólne gotowanie i śpiewanie – pomysł na międzypokoleniowe działania

Zgłoszone potrzeby i postulaty:

- ⇒ Więcej wydarzeń kulturalnych poza budynkiem OKiS, w przestrzeni miasta
- ⇒ Wsparcie dla działań międzypokoleniowych – potrzeba spotkań z młodzieżą
- ⇒ Zatrzymanie o osoby samotne – kultura jako narzędzie włączenia
- ⇒ Otwartość na oddolne inicjatywy seniorów – gotowość do współorganizowania wydarzeń
- ⇒ Wsparcie logistyczne – np. transport dla osób starszych na wydarzenia
- ⇒ Organizacja wydarzeń na Widawą
- ⇒ Organizacja wydarzeń „z wyprzedzeniem” – by osoby starsze mogły się przygotować
- ⇒ Reaktywacja muzeum regionalnego + kawiarnia (np. w zamku)
- ⇒ Warsztaty w plenerze, np. rozpoznawanie ziół w parku
- ⇒ Warsztaty florystyczne
- ⇒ Kurs tańca towarzyskiego
- ⇒ Stworzenie miejsca na plenerowe spektakle teatralne
- ⇒ Tematyczne ścieżki spacerowo- rowerowe
- ⇒ Kino w plenerze
- ⇒ Stworzenie kącika kulturalnego w parku (podest do potańcówki, stoły i ławki, stoły do szachów, stoły do ping ponga, leżaki)

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Edycja 2025

- ⇒ Ścieżka rowerowa przy murach obronnych
- ⇒ Zagospodarowanie parku wokół Zamku
- ⇒ Stworzenie kawiarni

Mapa Kultury Bierutowa - otwarte spotkanie (9 osób).

Palcem po mapie

Podczas spotkania rozpoczęliśmy wspólne tworzenie kulturowej mapy Bierutowa. Poprosiliśmy uczestników, aby zaznaczyli na niej miejsca, które kojarzą im się z kulturą – zarówno te aktywne obecnie, jak i te, które pamiętają z przeszłości. W rezultacie powstała wielowarstwowa opowieść o mieście – pełna wspomnień, znaczeń i nowych pomysłów. Mapa była następnie uzupełniana podczas kolejnych wydarzeń lokalnych, m.in. plenerowych spotkań, warsztatów i konsultacji.

Na mapie znalazło się niemal 70 punktów – od dobrze znanych przestrzeni kultury, takich jak stadion, OKiS czy biblioteka, po mniej oczywiste lokalizacje, wskazywane przez mieszkańców jako potencjalnie ważne: park, rynek, stacja kolejowa, boisko szkolne, nieformalne miejsca spotkań czy osiedlowe podwórka. Pojawiły się również ślady pamięci, jak dawne miejsce prób orkiestry, park kolejarzy czy muszla koncertowa a także wspomnienia związane z konkretnymi wydarzeniami – koncertami, festynami, działaniami międzypokoleniowymi i plenerowymi, które miały dla uczestników duże znaczenie.

Wiele z tych miejsc pokazuje, że kultura dzieje się nie tylko w oficjalnych instytucjach, ale również w codziennych przestrzeniach – tam, gdzie są relacje, spotkanie, aktywność. Kulturalna mapa Bierutowa zostanie zaprezentowana podczas spotkania podsumowującego ten etap projektu, w trakcie którego wspólnie wybierzemy inicjatywy lokalne do realizacji. Będzie również załącznikiem do końcowej wersji raportu, jako narzędzie do dalszego planowania działań i inspiracja do wspólnego odkrywania kultury w najbliższym otoczeniu.

Lokalny potencjał – kto tworzy kulturę w Bierutowie?

Zasoby już wspierające działania kulturalne:

- ⇒ Klub Senior+ – prowadzenie animacji dla seniorów i dzieci, działania teatralne.
- ⇒ Klub Ster.
- ⇒ Bierutowski Uniwersytet Trzeciego Wieku.
- ⇒ Zespół Pieśni i Tańca Bierutowianie Bis.
- ⇒ Caritas Bierutów.
- ⇒ Zespół Pieśni Ludowej Miasta i Gminy Bierutów.
- ⇒ Lokalne firmy i przedsiębiorcy wspierający wydarzenia i inicjatywy (m.in. z branży rolnej, florystycznej, transportowej i stolarskiej).
- ⇒ Ochotnicza Straż Pożarna w Bierutowie.
- ⇒ Parafia Bierutów.
- ⇒ Biblioteka – miejsce spotkań autorskich i warsztatów dla mieszkańców.
- ⇒ Klub Honorowych Dawców Krwi – organizacja wydarzeń prospołecznych.

Zasoby do zaproszenia do współpracy:

- ⇒ Osoby prowadzące warsztaty artystyczne, w tym pisanie ikon i rękodzieło.
- ⇒ Przedsiębiorstwa i lokalni rzemieślnicy – np. piekarnia, kwiaciarnia.
- ⇒ Podmioty związane ze zdrowiem – np. przychodnia mogąca współorganizować Białe Niedziele.
- ⇒ Klub Sportowy Widawa Bierutów – potencjalny partner przy wydarzeniach rodzinnych i plenerowych.
- ⇒ Pedagodzy i psycholodzy z lokalnych szkół – ważni sojusznicy w działaniach promujących dobrostan psychiczny młodzieży.
- ⇒ Animatorzy lokalni – osoby zaangażowane w działania oddolne.
- ⇒ Starostwo powiatowe – możliwość wspólnych działań edukacyjnych i integracyjnych (np. planszówki).
- ⇒ Radni – jako łącznicy między potrzebami mieszkańców a planowaniem kultury.

Ostatnie 5 lat w kulturze w Bierutowie – co się zmieniło?

W ciągu ostatnich pięciu lat oferta kulturalna w Bierutowie wyraźnie się poszerzyła. Mieszkańcy mogą korzystać z większej liczby wydarzeń, w tym coraz więcej inicjatyw ma charakter cykliczny – jak warsztaty, spotkania tematyczne czy imprezy okolicznościowe. Ważną zmianą było uruchomienie sali kinowej oraz organizacja seansów plenerowych, które przyciągają różnorodną publiczność. Przestrzeń Ośrodka Kultury została odnowiona, co wpłynęło na komfort uczestnictwa i umożliwiło organizację nowych działań. Dużym zainteresowaniem cieszy się Gminny Bal Seniorów, który na stałe wpisał się w kalendarz lokalnych wydarzeń. Te zmiany pokazują, że kultura w Bierutowie staje się coraz bardziej dostępna, różnorodna i bliska mieszkańcom. Wzrosła także rola grup międzypokoleniowych i wydarzeń integrujących mieszkańców o różnych potrzebach i możliwościach uczestnictwa.

Co wiemy o Zatorowiu?

Zatorowie to miejsce pełne wspomnień i emocji, które dla wielu mieszkańców i mieszkanek ma wyjątkowe znaczenie. Osobiste historie splatają się tu z codziennością, a pamięć o przeszłości żyje w opowieściach i miejscach. Kiedyś rosły tu piękne brzozy – mieszkańcy nazywali je "płucami Zatorowia". Dziś już ich nie ma, a brak drzew budzi żal i tęsknotę. To wspomnienie często powraca w rozmowach, szczególnie gdy mowa o placu zabaw, który choć potrzebny, został pozbawiony naturalnego cienia. Może to dobry moment, by pomyśleć o wspólnej akcji sadzenia drzew i edukacji ekologicznej? Wśród wspomnień pojawiło się między innymi przechodzenie przez tory – kobiety szły do pracy w gumowcach, a na miejscu zmieniały buty na szpilki. Takie obrazy budują tożsamość miejsca i pokazują siłę lokalnej społeczności. Są też tacy, którzy po 30 latach wrócili tutaj – bo to jest ich miejsce na ziemi.

Dlaczego warto tu mieszkać? Bo jest cicho i spokojnie. Bo można poczuć się bezpiecznie. Wokół zieleni, pola, śpiew ptaków i czyste powietrze. Ludzie są życzliwi, a relacje często mają charakter wielopokoleniowy – nawet cztery pokolenia mieszkają blisko siebie, wspierając się nawzajem. Emocje związane z Zatorowiem są silne i różnorodne. Jest przywiązanie, radość i spokój, ale też smutek i tęsknota za dzieciństwem. Zdarza się złość –

zwłaszcza gdy ktoś "jeździ jak szalony". Ale dominują dobre uczucia: komfort, przyjemność, satysfakcja z życia w miejscu, które zna się od lat.

Zatorowie to także konkretne skojarzenia – babcia, remont ul. Bema, zieleń, górka, nowe budynki, dzwony, skowronki, szczekanie psów. Każde z tych słów niesie ze sobą historię i obraz. Ważne miejsca? Na pewno plac zabaw – choć brakuje tam cienia. Górka na sanki, która zimą tętni życiem. Charakterystyczna wieża ciśnień, która jest punktem orientacyjnym. Ulica Osiedle z dawną, poniemiecką zabudową. Ogródki działkowe za ul. Północną, gdzie można odpocząć wśród zieleni. Sklepik osiedlowy – dziś jedyny, ale dawniej życie kręciło się wokół dwóch ulic: Wodnej i Osiedle.

Są też wyzwania. Nowe drogi dojazdowe wymagają dobrej organizacji. Brakuje infrastruktury, która sprzyjałaby wspólnemu spędzaniu czasu – ławki, wiata, przestrzenie do spotkań. Miejsce do gry w szachy przy ul. Żeromskiego jest zbyt odległe i nie sprzyja integracji – być może warto stworzyć coś bliżej centrum osiedla? Zatorowie to miejsce z potencjałem – wystarczy wsłuchać się w głosy mieszkańców, by zobaczyć, jak wiele dobrego już się tu wydarzyło i jak wiele jeszcze można wspólnie stworzyć.

Wywiady w terenie (43 osoby) i ankieta online (20 osób).

Miejsca kultury

Na pytanie o miejsca w Bierutowie kojarzące się z kulturą, spotkaniami i twórczością, mieszkańcy najczęściej wskazują OKiS, bibliotekę, halę sportową, zamek oraz Klub Ster. Pojawia się również wskazanie placu zabaw, choć równie często respondenci deklarują brak skojarzeń z przestrzenią kulturalną.

Czas wolny

Wolny czas mieszkańcy spędzają na placach zabaw, boiskach, spacerując, spotykając się z koleżankami lub odwiedzając skatepark. Wśród odpowiedzi pojawia się również obserwacja, że wiele osób – szczególnie młodych – spędza czas głównie w domu. Aktywności mają charakter indywidualny lub nieformalny, co wskazuje na potrzebę większej liczby otwartych, integrujących inicjatyw.

Skojarzenia – Zatorowie

Zatorowie nie budzi jednoznacznych i pozytywnych skojarzeń. Najczęściej wskazywane odpowiedzi to brak skojarzeń, nuda lub opinie, że „nic się nie dzieje”. Jednocześnie pojawiły się też pozytywne głosy - podkreślające ciszę i bezpieczeństwo. To pokazuje, że Zatorowie może być postrzegane jako zapomniana część miasta, choć z pewnym potencjałem.

Pomysły na wydarzenie kulturalne

Zgłoszone pomysły na wydarzenia kulturalne są różnorodne – od koncertów muzyki alternatywnej, przez mecze piłki nożnej i konkursy piosenki, po wydarzenia na skateparku. W kilku wypowiedziach pojawiły się głosy, że „mało się dzieje” i brakuje czegośkolwiek, a niektóre osoby nie miały żadnych propozycji. To może świadczyć o potrzebie lepszego zaangażowania mieszkańców w tworzenie oferty kulturalnej oraz o potrzebie budowania poczucia sprawczości w tym zakresie.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu
Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Edycja 2025

JESZCZE BLIŻEJ DO KULTURY!

Spacer odkrywczy na Zatorowiu (15 osób).

Najważniejsze wnioski i informacje ze spaceru:

Elementy historii i tożsamości miejsca:

- ⇒ Przy ul. Słonecznej dawniej działało gospodarstwo ogrodnicze z tulipanami – do dziś rosną dziko w ogródkach.
- ⇒ Starsi mieszkańcy wspominają lata młodości na Zatorowiu z nostalgią, ale też pamiętają trudne warunki – np. brak infrastruktury i wieczne błoto.
- ⇒ Dawna sala Świadców Jehowy znajdowała się przy ul. Tęczowej.
- ⇒ Na końcu Zatorowia (ul. Słoneczna/Północna) rozciąga się piękny widok na Solniki Małe i kościół.
- ⇒ Na polach między Solnikami a Zatorowiem rośnie samotne drzewo z krzyżem – według lokalnej legendy postawionym przez bratobójcę w ramach pokuty. Miejsce jest zadbane przez mieszkańców.
- ⇒ Zabytkowe samochody służbowe znajdują się przy ul. Północnej – należą do lokalnego kolekcjonera.
- ⇒ Ogrody działkowe przy ul. Północnej powstały dla pracowników Elwro.
- ⇒ Przy ulicy Jasnej planowano przystanek autobusowy, ale działkę sprzedano i gminnych autobusów do dziś nie ma.
- ⇒ Mieszkańcy uważają ul. Osiedle za najładniejszą ulicę w całym Bierutowie.
- ⇒ Na osiedlu znajduje się historyczny napis w chodniku: „Bierutów”.

Przestrzenie i infrastruktura:

- ⇒ Wiele działalności usługowych i produkcyjnych ma charakter przydomowy.
- ⇒ Na ul. Tęczowej znajdują się m.in. fryzjer, zakład energomechaniczny i regeneracja turbosprężarek.
- ⇒ Przy ul. Słonecznej 27 znajduje się prywatne boisko do piłki nożnej.

- ⇒ Teren przy torach (gminny, podmokły) mógłby być zagospodarowany jako przestrzeń spotkań.
- ⇒ Wiele ulic nadaje się do jazdy na rolkach, choć dzieci nie mogą swobodnie jeździć przez zbyt szybki ruch samochodowy.
- ⇒ W okolicy przebiega polna droga do Solnik Małych – popularna trasa spacerowa i rowerowa.
- ⇒ Na osiedlu działają: firma Yuana – laboratorium kosmetyków naturalnych i lokalny kowal.
- ⇒ Na osiedlu są także ule i sprzedaż miodu.

Plac zabaw i jego otoczenie:

- ⇒ Plac zabaw nie cieszy się dużym zainteresowaniem dzieci – wolą bawić się na swoich podwórkach.
- ⇒ Sprzęty placu zabaw nagrzewają się latem do niebezpiecznych temperatur – brak cienia zniechęca do zabawy w godzinach południowych.
- ⇒ Mieszkańcy sami posadzili kilka drzew na placu zabaw i postulują dalsze zazielenienie – rośliny szybko rosnące, ale nie tuje.
- ⇒ Propozycja zadaszenia, wiaty lub innego rozwiązania zapewniającego cień.
- ⇒ Stół pingpongowy nie jest wykorzystywany – uznany za zbędny.
- ⇒ Pomysł zainstalowania tyrolki na placu zabaw.
- ⇒ Mieszkańcy chcą zorganizować piknik plenerowy, śniadanie sąsiedzkie (szwedzki stół) oraz wyprzedaż garażową lub wymianę sąsiedzką.
- ⇒ Pojawił się też pomysł stworzenia siłowni plenerowej.
- ⇒ Przy placu potrzebna jest siatka/łapacz piłek – by piłki nie wpadały na ulice i posesje.

Życie codzienne i społeczne:

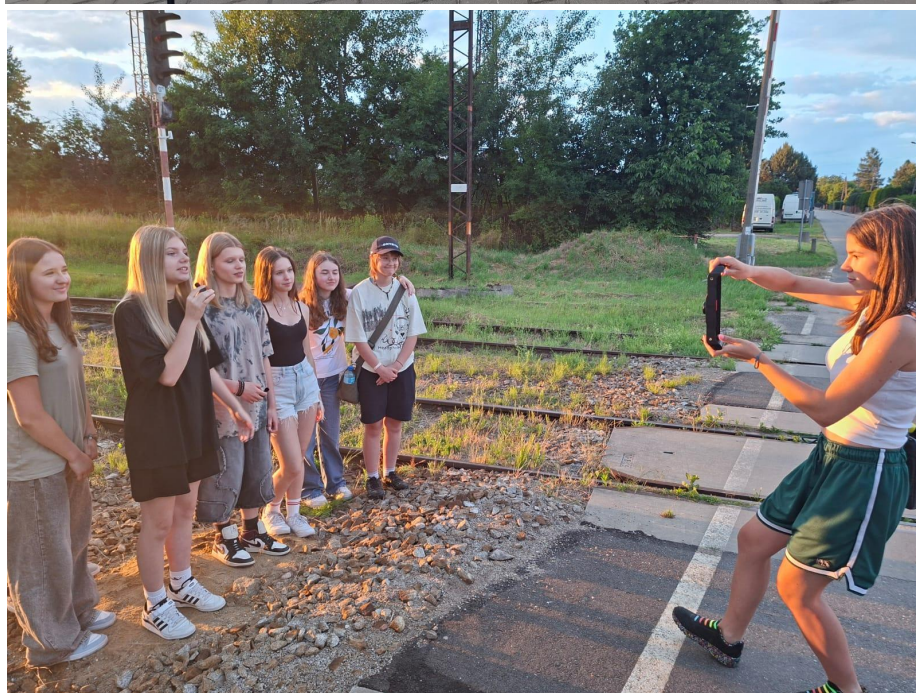
- ⇒ Młodzież i dzieci są obecne na osiedlu, ale brakuje im atrakcyjnych zajęć i przestrzeni do spędzania czasu.
- ⇒ Na osiedlu działa popularny sklep, do którego przychodzą również osoby spoza Zatorowia.
- ⇒ Duża liczba mieszkańców posiada psy (więcej niż kotów).
- ⇒ Mieszkańcy czują silną więź z miejscem, są zaangażowani i chętni do wspólnych inicjatyw.

JESZCZE BLIŻEJ DO KULTURY!

Mini reportaż (15 osób).

Dwie grupy (dzieci i młodzież) przeprowadziły badanie opinii mieszkańców Zatorowia przy wsparciu profesjonalnego instruktora warsztatów filmowych współpracującego z OKiS. Młodzi reporterzy zbierali dane o potrzebach kulturalnych społeczności, jak również historii miejsca i osób je zamieszkujących. W wyniku tego badania powstał mini reportaż wideo.

7. Gdzie jesteśmy? Porównanie z diagnozą z 2019 roku.

W jaki sposób udało się odpowiedzieć na potrzeby wyrażone w 2019 roku?

Wiele z postulatów wyrażonych w 2019 roku zostało zrealizowanych lub przynajmniej rozpoczęto działania w ich kierunku. Przede wszystkim udało się poszerzyć i urozmaicić ofertę kulturalną – mieszkańcy zwracają uwagę na większą liczbę wydarzeń, więcej inicjatyw cyklicznych i lepsze dopasowanie oferty do różnych grup wiekowych. Zrealizowano postulaty dotyczące otwartości instytucji na inicjatywy oddolne, zwłaszcza we współpracy z seniorami i młodzieżą. OKiS przekształcił się z jednostki usługowej w miejsce dialogu i wspólnego działania, a proces współtworzenia kultury stał się realnym mechanizmem, nie tylko deklaracją. Odbyły się nowe działania plenerowe i pojawiły się działania międzypokoleniowe – co jeszcze w 2019 było tylko planem.

Czy i jak zmienił się odbiór kultury w Bierutowie?

W porównaniu do diagnozy z 2019 roku, kiedy wyłaniał się raczej smutny i przygaszony obraz miasta – jako miejsca mało ciekawego, pozbawionego oferty i energii – tegoroczne badania pokazują wyraźną zmianę. Zamiast zniechęcenia pojawia się coraz więcej głosów, które mówią o potencjale, dumie z tego, co lokalne, i gotowości do wspólnego działania. Mieszkańcy – zarówno młodszy, jak i starszy – częściej mówią o kulturze jako narzędziu budowania relacji, integracji i wyrażania siebie.

Widać też większe oczekiwania wobec przestrzeni – kultura ma działać się nie tylko „w budynku”, ale również „w mieście”: w parkach, na podwórkach, ulicach i osiedlach. To oznacza większą otwartość i bardziej demokratyczne podejście do myślenia o kulturze – jako o czymś, co może działać wszędzie i być współtworzone przez wszystkich.

Kto organizuje kulturę w Bierutowie – czy pojawiają się jacyś nowi aktorzy?

Kultura w Bierutowie nie jest już tworzona wyłącznie przez instytucje. Obok OKiS-u, coraz większą rolę odgrywają grupy nieformalne, wolontariusze, młodzież i seniorzy. Utrzymują się ważne podmioty jak Klub Senior+, Bierutowski Uniwersytet Trzeciego Wieku, zespoły śpiewacze i biblioteka, ale pojawiły się też nowe osoby i grupy – np. młodzieżowe zespoły projektowe (takie jak Zespół Rozwoju Kultury i Rozrywki Bierutów), animatorzy spoza instytucji, a także lokalni przedsiębiorcy wspierający działania oddolne. Rozszerzyła się też sieć współpracy – pojawiły się partnerstwa z organizacjami z innych gmin powiatu, szkołami, Caritasem, a także sektorami „spoza kultury” – jak zdrowie czy sport.

Czy pojawiły się nowe potrzeby?

Tak – aktualna diagnoza pokazuje zapotrzebowanie na działania w przestrzeniach, które wcześniej były marginalizowane. Mieszkańcy zwracają też uwagę na potrzebę kontynuacji wydarzeń, które do tej pory miały charakter jednorazowy. Silnie wybrzmiewa potrzeba tworzenia przestrzeni do spędzania czasu wolnego w sposób nieformalny – np. stref odpoczynku, miejsc do rozmowy, wspólnego gotowania, grania w planszówki. Zwracają też uwagę na potrzebę większej dostępności (transport, wcześniejsze ogłoszenia, działania w różnych częściach miasta).

Co jeszcze warto zauważyć?

Warto również zwrócić uwagę na kilka szerszych zjawisk, które wyłaniają się z porównania diagnoz. Po pierwsze, wyraźnie wzrosło znaczenie edukacji kulturalnej – szczególnie wśród młodzieży, która nie tylko zgłasza potrzebę warsztatów (teatralnych, kulinarnych, literackich), ale także proponuje konkretne działania i angażuje się w ich planowanie. Po drugie, silnie zaznacza się chęć powrotu do lokalnej historii i tożsamości – mieszkańcy chcą lepiej poznać swoje miasto, odkrywać jego dziedzictwo i wspólnie nadawać mu nowe znaczenia, czego przykładem są m.in. pomysły na festiwale literackie czy wydarzenia związane z pamięcią lokalną. I wreszcie – kultura coraz wyraźniej postrzegana jest jako narzędzie inkluzji społecznej. Mieszkańcy mówią o niej nie tylko w kontekście rozrywki, ale

także jako sposobie na przeciwdziałanie samotności, zwłaszcza wśród osób starszych czy mieszkających w mniej zurbanizowanych częściach miasta. To pokazuje, że kultura w Bierutowie zaczyna pełnić funkcję społeczną w najszerszym tego słowa znaczeniu.

8. Jaka kultura w Bierutowie? Wnioski na przyszłość i rekomendacje pod kątem inicjatyw lokalnych.

Diagnoza przeprowadzona w 2025 roku pokazuje wyraźnie, że mieszkańcy Bierutowa chcą kultury bliskiej, dostępnej i wspólnej. Zgłaszane potrzeby obejmują zarówno konkretne pomysły na wydarzenia (warsztaty, koncerty, kino plenerowe, działania międzypokoleniowe), jak i bardziej ogólne oczekiwania dotyczące klimatu uczestnictwa – możliwości wyrażania siebie, budowania relacji i włączania różnych grup wiekowych i społecznych. Kultura ma być przestrzenią spotkania i współdziałania, a nie tylko odbioru. To szczególnie widoczne w głosach młodzieży i seniorów, którzy nie tylko chcą uczestniczyć, ale także współtworzyć.

Jednym z kluczowych wniosków jest potrzeba wyjścia z ofertą kulturalną poza ścisłe centrum – do przestrzeni, które do tej pory pozostawały na marginesie, takich jak Zatorowie. Właśnie takie miejsca są ważne dla lokalnej tożsamości – ich symboliczne „zaniknięcie” z kulturalnej mapy miasta może prowadzić do pogłębienia podziałów społecznych i poczucia wykluczenia. Dlatego warto traktować Zatorowie nie jako peryferie, lecz jako istotny punkt na kulturalnej mapie – miejsce, które może tętnić życiem, jeśli zostanie odpowiednio zauważone i zaproszone do współtworzenia.

W ciągu ostatnich pięciu lat zdecydowanie wzrosła liczba inicjatyw realizowanych przez OKiS – instytucja odpowiada na potrzeby mieszkańców, działa elastycznie, wspiera pomysły oddolne i dba o relacje. Jednak za tym wzrostem nie poszedł wzrost kadry – zespół OKiS pracuje na granicy swoich możliwości. To pokazuje, jak ważna jest dziś rola innych aktorów – osób prywatnych, grup nieformalnych, stowarzyszeń, szkół, parafii, lokalnych firm. Współpraca, sieciowanie, partnerstwa i wolontariat to nie tylko strategia przetrwania, ale sposób na to, by kultura mogła być jeszcze bliżej ludzi. Odpowiedzią na ograniczone zasoby są wspólne działania, dzielenie się odpowiedzialnością i wzajemne wsparcie.

Za ofertę kulturalną w mieście i gminie odpowiadają zarówno instytucje publiczne, jak i nieformalne grupy, organizacje pozarządowe oraz osoby prywatne. Ich działania budują lokalną tożsamość i wzmacniają więzi społeczne. Bierutów ma silny kapitał społeczny i

lokalne zasoby, które warto jeszcze lepiej zintegrować. Współpraca między różnymi środowiskami – seniorskimi, młodzieżowymi, rzemieślniczymi i instytucjonalnymi – może przynieść trwałe efekty i pozwolić na rozwój oferty kulturalnej odpowiadającej realnym potrzebom mieszkańców.

Diagnoza ujawnia także potrzebę kontynuacji i utrwalania działań. Mieszkańcy doceniają wydarzenia, które już się odbyły, ale często podkreślają, że miały one charakter jednorazowy. Aby budować zaufanie i trwałe relacje, potrzebna jest długofalowość – działania powracające, obecne w rytmie roku i wpisane w lokalny krajobraz. Kultura, by działała, musi być obecna nie tylko od święta.

Warto też zwrócić uwagę na potrzebę bardziej dostępnych, nieformalnych przestrzeni wspólnych – takich jak strefy odpoczynku, miejsca do spotkań i rozmów, działania „bez programu” i bez biletów. Takie miejsca, wskazywane przez młodzież i seniorów, służą nie tylko integracji, ale też budowaniu poczucia przynależności i wspólnoty.

Wreszcie – mieszkańcy mówią o kulturze jako narzędziu troski. Wskazują, że ważne są działania skierowane do osób samotnych, zamieszkujących mniej uczęszczane części miasta, osób z ograniczeniami mobilności. Kultura może – i powinna – pełnić funkcję włączającą, wzmacniającą, budującą nadzieję i więzi. Żeby tak się działo, potrzebujemy współdziałania – kultury tworzonej nie tylko *dla* ludzi, ale *z* ludźmi.